

Regeringskansliet
Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Datum 2025-08-19
SMHI Dnr 2025/1692/5.4.1
Er referens U2025/01586

u.eu.forskning@regeringskansliet.se
kopia: Jessica.Umegard@regeringskansliet.se och
Thomas.Neidenmark@regeringskansliet.se

Yttrande över EU:s ramprogram för forskning och innovation.

SMHI har tagit del av rubricerad remiss och har följande synpunkter:

Samlad slutsats:

SMHI ser FP10 som ett starkt och ambitiöst program som kan stärka både svensk och europeisk forskning och innovation. För att Sverige ska kunna ta tillvara möjligheterna krävs dock att vissa villkor bevakas, särskilt finansieringen av indirekta kostnader, att insatser för exempelvis klimatmodellering, klimateffektstudier och möjligheter för utveckling av observationssystem prioriteras, samt att öppen och tvärvetenskaplig forskning värnas i förhandlingarna.

Synpunkter under de specificerade frågeställningarna:

1. Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka excellent europeisk forskning och innovation?

Ja. SMHI anser att förslaget är välstrukturerat och genomtänkt och att den betydande budgetökningen jämfört med FP9, särskilt för Pillar I ”Excellent Science”, stärker förutsättningarna för världsledande forskning och infrastruktur.

SMHI anser att det är positivt att förslaget erkänner klimatförändringarna som en av de största globala och samhälleliga utmaningarna, samt att det lyfts fram vilket mervärde EU:s investeringar i klimatforskning har genom att generera vetenskapligt underlag till FN:s klimatpanel IPCC från Europa, ett underlag som i stor utsträckning bygger på ramprogramfinansierad forskning. SMHI anser vidare att förslaget tydligare bör påpeka att det idag talas om tre planetära kriser (the crisis of climate change, the crisis of nature, biodiversity and land

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

loss, and the crisis of pollution and waste). I texten nämns klimat 10 gånger, biodiversitet 2 gånger och föroreningar endast en gång och då enbart indirekt i samband med ”moonshots” (kapitel 1) för att rena förorenat vatten.

Särskilt viktigt ur SMHIs perspektiv är att klimatmodellering och klimateffektsstudier tydligt identifieras som kritiska forskningsområden för att naturmiljö och hållbarhet ska kunna säkras på lång sikt. SMHI framhåller behovet av långsiktig finansiering för utveckling av klimatmodeller, high-performance computing (HPC), datalagring, öppna dataarkiv och internationell samverkan, vilket bidrar till EU:s ledarskap inom global klimat- och klimateffektsforskning. Sverige, genom SMHI och flera svenska universitet, bidrar redan i dag i hög grad till samordnade internationella globala och regionala klimataktiviteter, exempelvis organiserade under World Climate Research Programme (WCRP). FP10-förslaget kan bidra till att stärka EU:s och Sveriges roll som pålitliga, vetenskapsdrivna aktörer i klimatförhandlingar och i utveckling av kunskap för nödvändig klimatanpassning.

SMHI stödjer skrivningarna om vikten av att utveckla, sammanlänka, styra och säkra nästa generation av europeiska havsobservationsteknologier och kapaciteter. Det är viktigt att även Sverige deltar aktivt i denna utveckling. I dagsläget går den nationella trenden närmast åt motsatt håll, med minskade resurser för marin övervakning. SMHI vill också framhålla att det är av vikt att fortsätta utveckla observationsteknologi och kapaciteter även inom andra områden än havet.

Det finns bra förslag på organisering inom de olika finansieringsdelarna, som ger förutsättningar för ökad transparens, tydligare strategier, tydligare föreskrifter för beredningsgrupper, samt ett starkt fokus på vetenskapliga kärnprinciper (scientific excellence, open science, autonomy, efficiency, effectiveness, accountability and research integrity).

SMHI välkomnar den föreslagna förenklingen av programmet – färre överlappande program, enklare genomförande med mindre byråkrati och rapportering, större tillit, bättre efterlevnad och snabbare processer för beviljande av ansökningar. SMHI ser positivt på övergången till lump-sum-projekt som standard, vilket kan minska den administrativa bördan och frigöra mer tid för forskning.

SMHI stödjer också ambitionen att värna programmets struktur, för att bibehålla förutsägbarhet och kontinuitet, kombinerat med den flexibilitet som krävs för att möta nya och oförutsedda prioriteringar.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

2. Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka synergier mellan europeisk och svensk forskning och innovation?

Ja. Förslaget stärker synergier genom satsningar på European Research Area (ERA) och genom utökade insatser för att koppla samman forskningsinfrastrukturer och främja internationella samarbeten. Sverige, som redan är ledande inom FoU-investeringar, kan båda bidra som förebild och dra nytta av ett mer jämnt europeiskt forskningslandskap. Samtidigt bör Sverige bevaka att eventuella riktade satsningar inom ERA och European Competitiveness Fund (ECF) inte sker på bekostnad av öppen och tvärvetenskaplig forskning eller av EU-forskningsbidrag till Sverige.

Det blir viktigt att säkerställa att de områden Sverige bedömer som mest relevanta återspeglas i de kommande arbetsprogrammen.

3. Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka samarbete mellan akademi och privat sektor?

Ja. Särskilt genom uppdelningen av Pillar II i spår ”Konkurrenskraft” och ”Samhälle” som ger tydligare fokus på industripolitik, innovation och samhällsutmaningar. Det är positivt att glappet mellan innovation och färdig produkt uppmärksammas och att det finns initiativ till att sluta detta.

Förslaget öppnar möjligheter för svenska aktörer inom både akademi och näringsliv att delta i projekt, inklusive inom dual-use-teknik där både samhällsnytta och säkerhet kan främjas. Samtidigt bör gränsdragningen mellan civil och säkerhetsinriktad FoU bevakas för att säkerställa fortsatt brett deltagande.

Uppdelningen i två separata finansieringssår ”Konkurrenskraft”, inriktat på industripolitik, innovation och de nya policyområdena inom ECF och ”Samhälle”, som fokuserar på missions, samhällsutmaningar, samt kulturella och humanistiska dimensioner (SSH), speglar en mer strategisk och målinriktad uppdelning. Den tydliggör vilken del av budgeten som stöder industriell omställning respektive bredare samhällsnytta. Samtidigt, kan det finnas en risk att en sådan uppdelning kan göra det svårare att koppla ihop komplexa, tvärsektoriella frågor som grön omställning och hälsa med samhällsutmaningar och SSH-perspektiv. Svenska samhällsutmaningar, som exempelvis effekterna av klimatanpassning på folkhälsa och bostadsplanering, kräver integrerade lösningar. Sverige har nationella prioriteringar och forskningsprogram som speglar denna helhetssyn, och det är därför önskvärt att även FP10 stödjer det arbetssättet.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

4. Bedöms förslaget skapa förutsättningar för att stärka det svenska deltagandet i ramprogrammet?

Ja, men med vissa förbehåll. SMHI stödjer den utpekade ambitionen att EU-finansiering ska bidra till att riva nationella barriärer och skapa en kritisk massa för att hantera gemensamma utmaningar. Den fasta schablonsatsen för indirekta kostnader (25 %) riskerar dock att begränsa svenska myndigheters och lärosätens möjligheter att delta, då det i dagsläget är svårt att matcha in-kind-behovet för finansiering av indirekta kostnader.

SMHI föreslår därför antingen en höjning eller en större flexibilitet i procentsatsen, alternativt en nationell modell som garanterar att täcka in-kind-behovet i beviljade projekt. På så vis säkras att svenska aktörer kan delta fullt ut i EU-programmen.

5. Vilka delar i förslaget bör värnas respektive motas vid kommande förhandlingar?

SMHI anser att nedanstående bör värnas:

- Den ökade budgeten och satsningen på Pillar I ”Excellent Science”.
- Klimatmodellering och klimateffektstudier som prioriterat forskningsområde, inklusive finansiering för infrastruktur, datahantering och internationella samarbeten.
- Ambitioner som adresserar ökande samhällsrisker kopplade till naturkatastrofer, för att därigenom stärka förmågan att förutse, förbereda sig för och hantera kriser och katastrofer. Programmet bör stödja forskning som stärker katastrofrisk- och krishantering samt klimatanpassningsförmågan.
- Satsningen på forskning om den dramatiska förlusten av biologisk mångfald, med målet att bevara och återställa naturmiljö och ekosystem.
- Integreringen av miljö- och klimatvetenskap i alla aktiviteter, då detta är nödvändigt för att undvika irreversibla skador på naturmiljön, samt för att upprätthålla en ren miljö och friska ekosystem.
- Förenklade administrativa processer, med minskad rapporteringsbörda och ökad flexibilitet i programmet.
- ERA-satsningar på att stärka forskningsinfrastruktur och bredda deltagandet.
- Ambitionen att öka användningen av resultat från offentligt finansierad forskning och vetenskaplig evidens i policyutveckling på alla nivåer.

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda

SMHI anser att nedanstående bör motverkas eller bevakas:

- Att riktade satsningar inom ECF och säkerhetsrelaterad FoU inte tränger undan öppen, nyfikenhetsdriven och tvärvetenskaplig forskning.
- Att den låga schablonsatsen för indirekta kostnader inte försämrar svenska aktörers möjligheter att delta i EU-projekt.
- Att uppdelningen av Pillar II inte försvårar utvecklingen av integrerade lösningar för komplexa samhällsutmaningar
- Att klimat-, biodiversitets- och föroreningsperspektiven ("trippelkrisen") tydligare integreras i programtexter och arbetsprogram. Exempelvis vore det i paragraf "1.3.2. Specific objective(s)" önskvärt att uttryckligen lyfta behovet av att hantera trippelkrisen.
- Att indikatorerna för uppföljning i paragraf "1.3.4. Indicators of performance" kommer att specificeras i ett kommande förslag, något som blir fortsatt viktigt för Sverige att både påverka och följa.
- Att det i paragraf 1.5.2 förtydligas att "added value" även inbegriper att investeringar i forskning och innovation förväntas resultera i en hållbar användning av naturmiljön. Detta har dels ett egenvärde men utgör också en grundförutsättning för en långsiktigt förbättrad ekonomi.

Generaldirektör Håkan Wirtén har beslutat i detta ärende efter föredragning av Avdelningschefen för Forskning och Utveckling, Helén Andersson.

I beredningen har även enhetschefer och professorer på avdelning FoU deltagit.

För SMHI

Håkan Wirtén
Generaldirektör

Helén Andersson
Avdelningschef

SMHI – Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut

Postadress SMHI 601 76 • Norrköping • Växel 011-495 80 00 • Fax 011-495 80 01 • E-post registrator@smhi.se

SMHI huvudkontor

Besöksadress Folkborgsvägen 17
601 76 Norrköping

SMHI

Besöksadress Stationsgatan 23, 6 tr.
753 40 Uppsala

SMHI

Besöksadress Göteborgseskaderns plats 3
426 71 Västra Frölunda